

teller af en Natur, som han mente kunde paralleliseres med Stiftelserne Vallø og Benmetofte, navnlig Sorø Akademi. Det forekommer mig, at netop denne Henvisning er saare uskiftet til at opfordre dem, der se paa disse Stiftelsers Bedste, til at betragte den Vej, han anbefaler. Det er det Medlem mente, da jeg før afbrød ham og modsagde den Mening, han udtalte, at kunne henvise mig til, at hvad der var gjort med Sorø Akademi, var gjort ikke af Rigsdagen alene, men af Rigsdagen i Overensstemmelse med Regjeringen og, som han tilføiede, med en Regjering, som jeg havde „forgudet.“ Nu veed jeg just ikke, om det er hensigtsmæssigt at bruge saa stærke Udtryk; Nogle betragte Ministrene som Gud og tilbede dem, Andre betragte dem som Døve og have overordentlig travlt med at blive af med dem. Det er vistnok ikke værd at komme altfor langt ind paa dette Omraade i Dag; det vil jo sikkert komme til at foreligge i den skønneste Skikkelse; saadnt jeg efter visse Lustninger, der strømme gennem Salen, kan skjøne, ere vi ikke skilte langt fra en Forhandling om Minister-Spørgsmaal i den største og almindeligste Udstrækning. Naar man imidlertid siger, at det skulde være en Regjering, som jeg havde „forgudet“, der har deltaget i denne Virksomhed med Hensyn til Sorø Akademi, saa skal jeg dog bringe i Erindring, at den Minister, der har det største Ansvar for og den største Andel i at have bragt Sorø Akademi ind i den Stilling, hvori det nu befinder sig, er Morab, og om mit Forhold til denne Minister vil det dog ganske vist være et ubehøvet Udtryk at sige, at jeg har „forgudet“ ham. Forholdet med Sorø Akademi er jo dette, at efterat denne Stiftelse tidligere har været lagt ind under Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, blev det i 1848, da den frie Forfatning kom, og da Rigsdagen begyndte at forhandle Finantsloven, inddraget paa denne, og fra denne første Begyndelse har man da udvillet sig videre ad den Vej, som nu er i sin allerstønneste Gang. Ogsaa i denne Henseende maa det indrømmes, at Noget falder Fortiden til Last; thi allerede den omtalte Universitetsdirektion havde vel forstaaet at tage Sorø Akademis Midler og anvende dem til andre Ting, men dog har det aldrig naaet et saadant Omfang, som efterat Sagen var kommen ind under den lovgivende Magts Omraade. Naar man nu ser paa Sorø Akademis Budget, og man finder, at der paa dette findes opførte Bidrag til Thibet Realkole, til Realkolen i Nordby paa Fjens, et Tilskud til Seminariefondet og Seminarierne (endogsaa af 50,000 Rb.), Tilskud til Folkehøjskoler, til begavede og fattige Elever ved Folkehøjskolerne, til Seminaristers videre Uddannelse, til Lærerinders videre Uddannelse, til Opdragelsesanstalten Holsteinsminde, til det kongelige Theater og Kapel (igen 50,000 Rb.!) til Videnskaber og Kunst i Almindelighed, til den kongelige Veterinær- og Land-

højskoles Udgifter — saa vil man dog sikkert erkende, at den Maade, hvorpaa Rigsdagen (S. N. Hansen: Og Regjeringen!), ja, Rigsdagen og Regjeringen, i det Hele taget den bevilgende Magt, har behandlet Sorø Akademi, ikke er af den Art, at det skulde opfordre til at gjentage Experimentet med andre rige Institutter. Dersom der kunde regnes paa, at de betydelige Midler, hvori Talen her er, selv ved at indkomme under Rigsdagens Bevilling vilde bevare den Karakter, de efter Stifterens Hensigt skulde have, vil der, som alt bemærket af den ærede Minister, endda ikke være saa store Indvendinger at gjøre mod at oversføre den Magt, der hidtil er udøvet af Kongen som den eksekutive Myndigheds højeste Spids, til den lovgivende Magt, som han deler med Rigsdagen, men netop den Erfaring, vi have høstet med Hensyn til Stiftelser som Sorø Akademi, taler i høj Grad affrækkende. I Anledning af den Debat, der har fundet Sted i Dag, har jeg hørt den Gløbe — thi det er virkelig skundom en Gløbe at forlade den nærværende Diskussion og gaa tilbage til en ældre — at læse paany i Rigsdagstidenden for 1864—65 en Forhandling om Sorø Akademi, hvor jeg netop har hørt Leilighed til at godtgjøre, at Sorø Akademi er en virkelig privat Stiftelse, der albrig har faaet Noget af Staten som Stat eller af Kongen som Statens Overhoved, men at Sorø Akademis Midler ere fremgaaede for det Første af de Midler, som Skalm Svides Slægt skænkede til Sorø Kloster, og som albrig have været inddragne i Statskassen og derpaa atter af denne givne til Sorø, men som efter Reformationen trods Inddragelsen af Klosters- og Kirkegods vedblev at være Sorø Skoles og Klosters Eiendom; for det Andet af de store Eiendomme, som Ludvig Holberg skænkede Sorø Akademi, og som udgjorde 1000 Tdr. Hartkorn; for det Tredie af det Kalkreuthske Legats Formue — Alt litter private Gaver. Den eneste Gave, Sorø Akademi har modtaget af Kongen som Konge, modtog det af Christian den Fjerde, nemlig Maribo Ladegaard, og hvad dertil knyttede sig, men denne Gave er forlængst tagen tilbage. Magtet Sorø Akademis Midler have denne Oprindelse, bleve de dog af den lovgivende Magt, af Regjeringen og Rigsdagen, behandlede paa en saadan Maade, at man paa Statens Begne fuldstændig har tilegnet sig de Midler, som Sorø Akademi besidder. Siger man nu, at disse Midler „ikke ere inddragne i Statskassen“, er dette, som de Herrer dog vel ville indrømme mig, en blot og bar formel Forskjel; thi om Sorø Akademi har sin egen Kasse, hvori Pengene ligge, eller om disse drages ind i Finantshovedkassens store Sernikister, det er et fuldstændig ligegyldigt Spørgsmaal, naar det dog er givet, at ikke en Skilling kan komme ind eller gaa ud af Kassen uden den bevilgende Magts Samtykke. At Sorø Akademis Midler kun paa den Maade ere udkastede Rigsdagens Raadighed, at de staa paa